

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ Β' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΥ – Γ' ΣΚΗΝΗ (στ. 841 - 941)

Θέμα : Ο Μενέλαος και η Ελένη εκτιμούν την κατάσταση και το τι πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Στοιχεία όψης – σκηνογραφικοί και σκηνοθετικοί δείκτες:

- Το σκηνικό παραμένει ίδιο. Στη σκηνή βρίσκεται ο Χορός, ο Μενέλαος και η Ελένη. Ο αγγελιοφόρος φεύγει για να μεταφέρει τα νέα στους συντρόφους στη σπηλιά.
- Με κινήσεις των χεριών της η Ελένη προσπαθεί να πείσει το Μενέλαο να φύγει.
- στ. 873: Ο Μενέλαος δείχνει την πόρτα.
- στ. 881 : Στον τάφο υπάρχουν στρωσίδια πάνω στα οποία κάθεται η Ελένη.
- στ. 921: Ο Μενέλαος ζητά απ' την Ελένη να πιάσει το δεξί του χέρι.
- στ. 925-928 : Ο Μενέλαος κινείται πάνω στη σκηνή κρατώντας το σπαθί του.

Διάνοια – Ιδέες - Αντιλήψεις Ευριπίδη

- στ. 894: «Το αδύνατο αν ζητάς σοφός δεν είσαι» Γνωμικό

Ρεαλιστική άποψη Ελένης σύμφωνα με την οποία ο άνθρωπος δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις δυνατότητές του αλλά να αρκείται σε όσα ο ίδιος μπορεί να καταφέρει. Σοφός είναι εκείνος που επιδιώκει τα δυνατά και όχι τα αδύνατα. Ωστόσο ακόμα και το όριο των αδυνάτων μπορεί να το σπάσει ο ήρωας που αντιτίθεται στη λογική και καθιστά τα αδύνατα δυνατά.

- στ. 896 : «Με δόλο ξεπερνάς τη δυσκολία» Γνωμικό που φανερώνει ότι η δύναμη δεν βρίσκεται μόνο στη στρατιωτική ισχύ αλλά και στη δύναμη του νου και στην ικανότητα δημιουργίας δόλων , ικανότητα που αποδίδεται κυρίως σε γυναίκες.
- στ. 924: « Πως θα πεθάνουμε όμως δοξασμένα»

Ο έντιμος και ένδοξος θάνατος αποτελεί μία απ' τις βασικότερες ηθικές αξίες των αρχαίων Ελλήνων. Όσοι πέθαιναν ένδοξα απολάμβαναν ιδιαίτερες ταφικές τιμές , τύμβος και κτερίσματα, σε αντίθεση με όσους πέθαιναν άδοξα. Σε όσους πέθαιναν ένδοξα έστηναν ψηλό μνημείο , ορατό σε όλους , κάτι που ίσχυε και για τις γυναίκες ενώ σημαντική ήταν και η υστεροφημία που άφηναν πίσω τους και αποτελούσε τιμή για τους απογόνους του.

Χαρακτηρισμοί – Ήθη

Ελένη

Η Ελένη παρουσιάζεται αφοσιωμένη σύζυγος που αγωνιά για τον άντρα της και προσπαθεί να τον προστατέψει ανατρέποντας την εικόνα της άπιστης συζύγου. Προβάλλεται έντονα η αγνότητά της αλλά και ο αλτρουισμός και η αυτοθυσία της. Αντιστάθηκε στις δελεαστικές προτάσεις του Θεοκλύμενου και είναι έτοιμη να θυσιαστεί για να σώσει τον άντρα της. Πρακτική και έξυπνη αφού δεν διστάζει να καταστρώσει αμέσως ένα σχέδιο διαφυγής. Αγαπά αληθινά τον άντρα της και απελπίζεται όταν σκέφτεται πως μπορεί να τον χάσει και πάλι. Πανικοβάλεται όταν συνειδητοποιεί ότι η τύχη τους εξαρτάται από τη Θεονόη , πανικός που μεγαλώνει όταν την βλέπει να βγαίνει απ' το παλάτι.

Μενέλαος

Για μια ακόμη φορά έχουμε την εικόνα του αντήρωα Μενέλαου. Παρουσιάζεται και πάλι δειλός και ανάξιος να χειριστεί δύσκολες καταστάσεις, απόλυτα εξαρτημένος από τη γυναίκα του Ελένη. (Θυμίζουμε τη θέση της γυναίκας την εποχή αυτή!) . Όταν ενημερώνεται για το σχέδιο της Ελένης επιζητά τη σιωπή της Θεονόης χωρίς όμως να παρουσιάζει κάποιο τρόπο για να την επιτύχει, περιμένει από την Ελένη να το διευθετήσει και αυτό.

Κατόπιν η συμπεριφορά του φαίνεται να αλλάζει. Παρουσιάζει ηρωισμό προκειμένου να σώσει τη γυναίκα του αλλά και να σταθεί αντάξιος των νεκρών του Τρωικού πολέμου.

Ωστόσο η στάση του απέναντι στη γυναίκα του παραμένει ψυχρή πιθανόν γιατί ακόμη αμφιβάλλει για την αγνότητα και την ειλικρίνειά της, αυτής και όλων των γυναικών.

Τραγικότητα Ελένης – Μενέλαου

- Απειλούνται με θάνατο αν ο ο Θεοκλύμενος πληροφορηθεί την παρουσία του Μενέλαου στην Αίγυπτο.
- Βρίσκονται μπροστά σε ένα αδιέξοδο και πρέπει άμεσα να βρουν λύση
- Νιώθουν φόβος και αγωνία για το μέλλον τους, το οποίο βρίσκεται στα χέρια της μάντισσας Θεονόης. Τους τρομοκρατεί επίσης και η επικείμενη επιστροφή του Θεοκλύμενου από το κυνήγι
- Ταλαιπωρούνται χωρίς οι ίδιοι να έχουν φταίξει.
- Επιλέγουν να πεθάνουν μαζί αν δεν τα καταφέρουν.
- Βιώνουν ακραίες συναισθηματικές καταστάσεις: από την ευτυχία στη δυστυχία, από την αισιοδοξία στην απαισιοδοξία.

Τεχνικές

Προοικονομία: Στον στίχο 903 προοικονομείται η εμφάνιση της μάντισσας Θεονόης.

Επιβράδυνση: Δεν υπάρχει σε αυτή τη σκηνή γιατί πρέπει να διατηρηθεί αμείωτο το ενδιαφέρον των θεατών.

Στιχομυθία: Δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στην ιστορία. Βοηθά τον θεατή να παραμείνει σε αγωνία αλλά και να κατανοήσει καλύτερα τον χαρακτήρα των ηρώων.

Ασκήσεις

1. Να συγκρίνετε τη γνώμη του Χορού για τη μαντική (στ. 838 - 840) με όσα είπε ο αγγελιοφόρος για αυτή (στ. 823 - 837).
2. Να αντιστοιχίσετε τις δύο στήλες:

A	B
Μενέλαος	αφοσίωση
	ψυχρότητα
	κομπασμός
Ελένη	ορθολογισμός
	επιπολαιότητα
	συναισθηματισμός

3. Να σημειώσετε ✓ στο αντίστοιχο τετράγωνο, αν θεωρείτε ότι η πρόταση είναι Σωστή ή Λάθος.

	Σωστό	Λάθος
α. Ο Χορός επικρίνει τον αγγελιοφόρο για την κριτική του στους μάντεις.		
β. Ο Μενέλαος αποφεύγει την αναλυτική διήγηση των περιπετειών του, γιατί τα λόγια δεν είναι ικανά να τις περιγράψουν.		
γ. Ο Μενέλαος είναι επιφυλακτικός στη διαβεβαίωση της Ελένης για την τιμιότητά της.		
δ. Ο Μενέλαος πείθει τους θεατές για τη γενναιότητά του.		
ε. Η Ελένη είναι αισιόδοξη για τη στάση της Θεονόης απέναντί του.		
στ. Η Ελένη νιώθει τρόμο, όταν η Θεονόη είναι έτοιμη να εμφανιστεί στη σκηνή		

Οι ασκήσεις προέρχονται από το σχολικό βιβλίο Αλεξοπούλου – Φραγκούλη και από το ομότιτλο Μαρκαντωνάτου-Παπαθανασίου-Πλατυπόδη